

Beloofde grip op arbeidsmigratie blijft voorlopig uit zicht.

Met veel moeite heeft het kabinet-Schoof overeenstemming bereikt over wetgeving gericht op terugdringing van het aantal asielzoekers. Maar met het uitstel van de wet die uitbuiting van buitenlandse werknemers door malafide uitzendbureaus moet tegengaan, blijft de beloofde grip op arbeidsmigratie vooralsnog buiten zicht.

Pas volgend jaar januari denkt verantwoordelijk minister Eddy van Hijum van Sociale Zaken en Werkgelegenheid te kunnen komen met een nieuw tijdpad voor invoering van de wet, die formeel bekendstaat als de Wet toelating terbeschikkingstelling arbeidskrachten (Wtta). Die regelt dat uitzendbureaus, detacheerders en andere bedrijven die arbeidskrachten uitlenen, alleen de markt op mogen als ze door de minister zijn toegelaten.

Volgens de oorspronkelijke planning zou de wet al per 1 januari 2025 ingaan. Het oponthoud dreigt ook zelfregulering in de sector te ondermijnen, vrezen sommigen. In aanloop naar de nieuwe wet sloten steeds meer uitzenders zich aan bij de sectorkoepels ABU en NBBU, met keurmerk en cao. Die prikkel valt nu weg.

Tegenvaller.

Uitstel is een 'tegenvaller', erkent NSC-minister Van Hijum. Anderen oordelen feller.

Regeringspartner VVD noemt het uitstel 'verontrustend', terwijl vakbond FNV het 'onvoorstelbaar' vindt dat er spoedwetgeving voor asielzoekers komt terwijl de situatie rondom arbeidsmigranten veel nijpender is.

Vier jaar nadat een commissie onder leiding van oud-SP-leider Emile Roemer aanbevelingen had gedaan om uitbuiting van arbeidsmigranten tegen te gaan, is er nauwelijks iets veranderd, zegt Petra Bolster, lid van het dagelijks bestuur en internationaal secretaris bij FNV.

Zo komen er nog regelmatig gevallen aan het licht van arbeidsmigranten die in ploegendienst een matras delen, die honderden euro's betalen voor een gedeelde kamer of die gedwongen op straat zwerven omdat ze hun baan kwijt zijn en daarmee hun huisvesting.

Bolster: 'Wij willen dat alle aanbevelingen van de commissie-Roemer worden uitgevoerd. Daar wachten wij al sinds 2020 op.' Maar eigenlijk is het nog erger, stelt de vakbond, wijzend op de Tweede Kamercommissie onder leiding van toenmalig CDA-Kamerlid Ger Koopmans die in 2011 al misstanden rond arbeidsmigranten aankaartte. 'Al met al duurt dit al ruim tien jaar.'

Zoektocht.

Toch komt uitstel niet geheel onverwacht. Al langer was bekend dat de zoektocht naar een uitvoerder nogal wat voeten in aarde had. Deze zogeheten 'Toelatende Instantie' moet gaan toetsen of uitzendbureaus, detacheerders en andere bedrijven die arbeidskrachten uitlenen

de markt op mogen. Daarnaast moet zij inspectie-instellingen aanwijzen en monitoren en de waarborgsommen van €100.000 die uitzenders voortaan moeten betalen innen en beheren.

Dergelijke taken passen niet bij een private partij, oordeelde de Raad van State; het moest een publieksrechtelijke instantie worden met de minister als eindverantwoordelijke. Het oog viel toen op screeningsautoriteit Justis, maar die liet eerder dit jaar weten de taak niet alleen aan te kunnen. Van Hijum laat nu uitzoeken of zijn ministerie dat kan doen.

Bestuurder Erik Pentenga van FNV-Flex hekelt de lange procedures. 'We zijn sinds de vraag aan Justis inmiddels anderhalf jaar verder,' zegt hij. 'In het beste geval loopt invoering van de wet een half jaar vertraging op, wat betekent dat de Arbeidsinspectie pas op zijn vroegst vanaf half 2027 kan gaan handhaven. Maar de kans dat het vanwege de "zorgvuldigheid" nog langer gaat duren is er ook.'

Pakkans.

Uitzendkoepel ABU spreekt juist zijn steun uit voor Van Hijum. 'Het is goed dat de minister kiest voor een zorgvuldige uitvoering in plaats van een snelle invoering', aldus directeur Jurriën Koops. Die uitvoering moet ruimte bieden voor maatwerk en oog hebben voor 'mogelijke oneerlijke gevolgen'. Wel moet het toelatingssysteem bedrijven met misstanden effectief kunnen uitsluiten, benadrukt Koops.

Met zelfregulering lukt dat niet, zegt Niels Jansen, universitair docent arbeidsrecht aan de UvA en verbonden aan de SNCU, een stichting opgericht door sociale partners in de uitzendbranche om toe te zien op naleving van de cao. Die ziet dat spelers zich lang niet altijd houden aan het SNA-keurmerk dat garant moet staan voor eerlijke bedrijfsvoering.

Zo waren drie grote SNA-gecertificeerde uitzendbedrijven betrokken bij de wanpraktijken rond ontslag op staande voet die recent de publiciteit haalden, geeft Jansen als voorbeeld. 'Praten heeft dus geen zin. Het valt of staat met handhaving.'

Nu de Wtta op zich laat wachten wil Van Hijum de 'pakkans' vergroten door de Arbeidsinspectie extra budget te geven om nog eens 35 fulltimemedewerkers aan te stellen bovenop de 90 fte's die al zijn aangetrokken. Daarnaast verhoogt hij de maximale boete die de inspectie kan opleggen bij overtredingen.

Veel radicaler is het voorgesteld verbod op de inzet van uitzendkrachten in 'gevoelige sectoren', waar veel misstanden voorkomen. Van Hijum kondigde eerder aan die mogelijkheid te onderzoeken, tot ontsteltenis van de uitzendsector. Maar zo'n verbod naar voren halen is niet aan de orde, aldus een zegsman van het ministerie. 'Dat zijn twee aparte trajecten.'